

Referanser:

Arkivsak: 22/03902-12

Saksdokumenter:

Veiledning til ordning for askeonsdag - bokmål

Rettleiing til ordning for oskeonsdag - nynorsk

Ordning for askeonsdag

Sammendrag

På bakgrunn av vedtak i Bispemøtet og Kirkerådet (BM 13/22, KR 34/22), har Nemnd for gudstjenesteliv utarbeidet et forslag til liturgisk ordning for askeonsdag (NFG 18/22). Bispemøtet har uttalt seg om forslaget fra Nemnd for gudstjenesteliv (BM 6/23) og Kirkerådet har sendt Ordning for askeonsdag på høring (KR 25/23). Etter gjennomført høring har Kirkerådet behandlet den justerte ordningen (KR 87/23), Bispemøtet har uttalt seg om de læremessige sidene ved Ordning for askeonsdag (BM 13/24) og Kirkerådet sender med dette ordningen til Kirkemøtet for vedtak (KR 29/24).

Denne saken presenterer forslag til Ordning for askeonsdag og redegjør de endringer som er gjort i tråd med høringen og uttalelser fra Bispemøtet. Vedlagt saken er Veiledning for askeonsdag på bokmål og nynorsk. Det er kun ordningen slik den fremgår i «Forslag til vedtak» som skal vedtas av Kirkemøtet.

1 Forslag til vedtak

2 Kirkemøtet vedtar Ordning for askeonsdag.

3 ORDNING FOR ASKEONSDAG, bokmål

4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

1. Liturgisk ordning for askeonsdag gir stor mulighet for lokal tilpasning og kan gjennomføres i tråd med Ordning for hovedgudstjeneste eller som en kort kveldsgudstjeneste.
2. Til asketegning brukes en blanding av aske og matolje. Asken må ikke blandes med vann, fordi dette danner etsende lut.
3. Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til stillhet, lystenning og bønn.
4. Som preludium kan det fremføres vokal- eller instrumentalmusikk som svarer til dagens karakter. Dette skjer normalt som forspill til salmen.
5. Det kan være prosesjon under preludium, forspill til første salme eller inngangssalme. Prosesjonskors bæres først i prosesjonen. Lys, tekstbok, og eventuelt brød og vin kan bæres inn.
Menigheten står under eventuell prosesjon, ledd 2 | **Inngangssalme** og 3 | Hilsen.
6. Under ledd 3 | Hilsen kan det være en kort innledning om fastetiden.
7. Ledd med overskrift i kursiv kan utelates. Dette gjelder leddene 4 | ***Påminning og livets forgjengelighet***, 5 | ***Bønnerop KYRIE***, 6 | ***Dagens bønn***, 7 | ***Bibelsk salme/Salme***, 10 | ***Trosbekjennelse***, 13 | ***Tekstlesning og stillhet*** og 19 | ***Utsendelse***.
1. Ledd 12 | **Synsbekjennelse** kan flyttes frem til samlingsdelen. I samlingsdelen legges synsbekjennelsen eventuelt inn etter ledd 3 | **Hilsen**.
2. Ordning for skriftemålgudstjeneste kan brukes i stedet for Ordning for askeonsdag. Ledd 16 | **Asketegningen** kan eventuelt legges inn i Ordning for skriftemålgudstjeneste.

33 I. Samling

34 1 | Forberedelse

35

36 Her eller etter 3 | Hilsen kan det være

37

38 *Kort informasjon om dagens gudstjeneste ved medliturg eller liturg.*

39 *Kort stillhet*

40 *Tre klokkeslag*

41 2 | Inngangssalme eller introitus

42 3 | Hilsen

43

44 **ENTEN**

45 **L** | Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

46 **ELLER**

47 **L** | Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være

48 med dere alle.

49 **ELLER**

50 **L** | I Faderens og (+) Sønnens og Den hellige ånds navn.

51 **ELLER**

52 **L** | I Faderens og (+) Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og

53 livgiver.

54

55 *Menigheten setter seg.*

56 4 | Påminning om livets forgjengelighet

57 **ENTEN**

58 **ML/L** | La oss høre hva Forkynneren skriver om livet:

59

60 Alt har sin tid, det er en tid for alt som skjer under himmelen:

61 en tid for å fødes, en tid for å dø,

62 en tid for å plante, en tid for å rykke opp,

63 en tid for å gråte, en tid for å le,

64 en tid for å sørge, en tid for å danse,

65 en tid for å lete, en tid for å miste,

66 en tid for å bevare, en tid for å kaste,

67 en tid for å rive i stykker, en tid for å sy sammen,

68 en tid for å tie, en tid for å tale.

69

70 Alt skapte han vakkert, hver ting til sin tid.
71 Ja, alle tider har han lagt i menneskenes hjerte.
72 Likevel kan ikke mennesket fatte det Gud har gjort fra begynnelse til slutt.
73 Jeg skjønnte at alt Gud gjør, står gjennom alle tider.
74 Ingen kan legge noe til, og ingen kan trekke noe fra. **FORKYNNEREN 3, 1-2; 4; 6-7; 11, 14A**
75
76 **ELLER**
77 **ML/L** | La oss høre hva profeten Jesaja skriver om livet:
78
79 «Alle mennesker er gress, all deres troskap er som blomsten på marken. Gresset
80 tørker bort, blomsten visner når Herrens ånde blåser på den. Sannelig, folket er
81 gress. Gresset tørker bort, blomsten visner, men ordet fra vår Gud står fast for evig.»
82 **JESAJA 40, 6B-8**

83 **5 | Bønnerop KYRIE**

84 **6 | Dagens bønn**

85
86 **ENTEN**
87 **L/ML** | La oss alle be.
88 Barmhjertige Gud, du setter oss fri fra synd og forgjengelighet. Vi ber deg: Lær oss å
89 holde faste slik du vil. Gjør oss utholdende i bønn, trofaste i kjærlighet og helhjertet i
90 kamp for rettferd. Gi verden håp ved Jesu Kristi kors, han som med deg og Den
91 hellige ånd lever og råder, én sann Gud fra evighet til evighet.
92 **A** | Amen.

93
94 **ELLER**
95 *Lokalt utformet bønn*
96

- 97 **II. Ordet**
- 98 **7 | Bibelsk salme/Salme**
- 99 Her følger bibelsk salme eller en annen salme.
- 100
- 101 Dersom Salme 51 ikke brukes som Bibelsk salme her, brukes den som syndsbekjennelse i ledd 12 |
- 102 **Syndsbekjennelse.**
- 103 **8 | Tekstlesning**
- 104 Her kan det leses en av kirkeårets tekster for askeonsdag, en av tekstene som er foreslått i Veiledning for
- 105 askeonsdag eller en annen høvelig tekst.
- 106
- 107 Lesningen innledes med:
- 108 **ML | Det står skrevet i/hos ...**
- 109 Lesningen avsluttes med:
- 110 **ML | Slik lyder Herrens ord.**
- 111 **9 | Preken**
- 112 Predikanten preker over en av tekstene som blir lest i gudstjenesten.
- 113 **10 | Trosbekjennelse**
- 114 **11 | Salme**
- 115 **12 | Syndsbekjennelse**
- 116 **L | La oss bekjenne våre synder.**
- 117
- 118 **DERSOM SALME 51 IKKE BRUKES I LEDD 7 | BIBELSK SALME/SALME:**
- 119 **A | Vær meg nådig, Gud, i din kjærlighet, stryk ut mitt lovbrudd i din**
- 120 **store barmhjertighet! For mine lovbrudd kjenner jeg, min synd står**
- 121 **alltid for meg. Se, du gleder deg over sannhet i mitt indre, du lærer meg**
- 122 **visdom i det skjulte. Gud, skap i meg et rent hjerte, gi meg en ny og stødig**
- 123 **ånd! SALME 51, 3, 5, 8, 12**
- 124
- 125 **ELLER**
- 126 *En av syndsbekjennelsene fra Ordning for hovedgudstjenesten (A-D)*
- 127

128 III. Bønn og asketegning

129 Se Veiledning for askeonsdag for refleksjoner rundt asketegning, bl.a. hva liturgen må være oppmerksom på i
130 forbindelse med berøring og deltakelse.

131 13 | *Tekstlesning og stillhet*

132 *Tekstlesning og stillhet tilpasses lokale forhold.*

133

134 **ENTEN**

135 **L/ML** | Det står skrevet i Salmenes bok:

136 Herre, du ransaker meg og du vet – du vet om jeg sitter eller står, på lang avstand
137 kjenner du mine tanker. Om jeg går eller ligger, ser du det, du kjenner alle mine
138 veier.

139

140 Jeg kan si: «La mørket skjule meg og lyset omkring meg bli natt.» Men mørket er
141 ikke mørkt for deg, natten er lys som dagen, mørket er som lyset. For du har skapt
142 mine nyrer, du har vevd meg i mors liv. Jeg takker deg for at jeg er så underfullt
143 laget. Underfulle er dine verk, det vet jeg godt. Knoklene mine var ikke skjult for deg
144 da jeg ble laget på hemmelig vis og vevd dypt i jorden. Dine øyne så meg da jeg var et
145 foster. Alle dager er skrevet opp i din bok, de fikk form før én av dem var kommet.
146 Dine tanker, Gud, er dyrebare for meg, summen av dem er ufattelig! Teller jeg dem,
147 er de talløse som sand, blir jeg ferdig, er jeg ennå hos deg.

148

149 Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte, prøv meg og kjenn mine tanker! **SALMENES BOK**
150 **139, 1B-3.11-18.23**

151

152 **L** | La oss i stillhet reflektere over vårt liv.

153 *Stillhet*

154

155 **ELLER**

156 **L/ML** | Vår Herre Jesus Kristus sier:

157 ‘Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din
158 forstand.’ Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: ‘Du skal
159 elske din neste som deg selv.’ **MATT 22, 37-39**

160

161 **L** | La oss i stillhet reflektere over vårt liv.

162 *Stillhet*

163

164 **ELLER**

165 *Annen passende tekst. Forslag til alternative tekster finnes i Veiledning til*
166 *askeonsdag.*

167

- 168 **Tekstlesningen avslutter med:**
169 **L** | La oss i stillhet reflektere over vårt liv.
170 *Stillhet*
- 171 **14 | Litani/Salme**
172 **Litani eller salme med kyrie-karakter fra Norsk salmebok (N13 980.1,2, 981, 982.1,2, 983.1,2, eller en egnet**
173 **salme)**
- 174 **15 | Bønn**
175 **L** | La oss be.
176 Barmhjertige Gud, du som formet oss av støv fra jorden, gi at denne asken blir et
177 tegn, så vi vender om og følger deg, du som reiser oss opp til det nye livet ved Jesus
178 Kristus.
179 **A** | Amen.
- 180 **16 | Asketegning**
181 **Liturgen gir en kort praktisk forklaring av hvordan asketegningen vil foregå, herunder at asken kan tegnes på den**
182 **enkeltes panne eller hånd, og at den enkelte også kan tegne selv ved å ta aske på egen finger.**
183
184 **Liturgen avslutter forklaringen med ordene:**
185 **L** | Kom og få askekorset tegnet.
186 **Påtegningen kan skje i stillhet, eller liturgen kan si til den enkelte:**
187 **L** | Menneske, husk at du er støv. Til støv skal du vende tilbake.
188 **Under påtegningen kan det fremføres musikk og synges salmer.**
189
190 **Etter asketegningen sier liturgen:**
191 **ENTEN**
192 **L** | Det står skrevet hos profeten Jesaja: Se, jeg gjør noe nytt. Nå spirer det fram.
193 **JESAJA 43,19A**
194 **ELLER**
195 **L** | Paulus skriver til menigheten i Roma: Som Kristus ble reist opp fra de døde ved
196 sin Fars herlighet, skal også vi vandre i et nytt liv. **ROM 6,4**
197 **ELLER**
198 **L** | Paulus skriver til menigheten i Filippi: Jeg er trygg på at han som begynte sin
199 gode gjerning i dere, skal fullføre den – helt til Jesu Kristi dag. **FIL 1,6**
- 200 **17 | Fadervår**
201 **Dersom det ikke er nattverd i gudstjenesten, avsluttes asketegningen med Fadervår.**
202

203 **IV. Nattverd**

204 *Her kan det feires nattverd.*

205 **V. Sendelse**

206 **18 | Velsignelse**

207 **ENTEN**

208 *Hilsen SALUTATIO*

209

210 **L | Herren være med dere.**

211 **M | Og med deg være Herren.**

212 **L | Herren velsigne deg og bevare deg. Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg**

213 **nådig. Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.**

214 **M | Amen. Amen. Amen.**

215

216 **ELLER**

217 **L | Ta imot velsignelsen**

218 **L | Herren velsigne deg og bevare deg. Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg**

219 **nådig. Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.**

220 **M | Amen. Amen. Amen.**

221

222 *Tre ganger tre bøtteslag.*

223 **19 | Utsendelse**

224 **L/ML | Gå i fred. Tjen Gud med glede.**

225 **20 | Postludium/Utgangssalme/Utgangsprosesjon**

226

227 **ORDNING FOR OSKEONSDAG, nynorsk**

228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256

1. Liturgisk ordning for oskeonsdag gir stort rom for lokal tilpassing og kan gjennomførast i tråd med Ordning for hovudgudsteneste eller som ei kort kveldsgudsteneste.
2. Til osketeikning bruker ein ei blanding av oske og matolje. Ein må ikkje blanda oska med vatn, fordi dette dannar etsande lut.
3. Kyrkjerommet er ope ei stund før gudstenesta, med høve til å vera stille, tenna lys og be.
4. Som preludium kan det framførast vokal- eller instrumentalmusikk som svarer til dagens karakter, gjerne som forspel til salmen.
5. Det kan vera prosesjon under preludiet, forspelet til første salme eller inngangssalmen. Prosesjonskross kjem fremst i prosesjonen. Ein kan òg bere inn lys, tekstbok, og eventuelt brød og vin.
Kyrkjelyden står under eventuell prosesjon, ledd 2 | **Inngangssalme** og 3 | **Helsing**.
6. Under ledd 3 | **Helsing** kan det vere ei kort innleiing om fastetida.
7. Ledd med overskrift i kursiv kan ein utelate. Dette gjeld ledda 4 | **Påminning om livets forgjengelegdom**, 5 | **Bønerop KYRIE**, 6 | **Dagens bøn**, 7 | **Bibelsk salme/Salme**, 10 | **Truvekjønning**, 13 | **Tekstlesing og stille stund** og 19 | **Utending**.
8. Ledd 12 | Synsvedkjønning kan ein flytta fram til samlingsdelen. I samlingsdelen finn synsvedkjønninga eventuelt stad etter ledd 3 | **Helsing**
9. Ein kan nytta Ordning for skriftemålgudsteneste i staden for Ordning for oskeonsdag. Ledd 16 | **Osketeikninga** kan ein eventuelt legge inn i Ordning for skriftemålgudsteneste.

257 **I. Samling**

258 **1 | Førebuing**

259 *Her eller etter 3 | Helsing kan det vere*

260

261 *Kort informasjon om dagens gudsteneste ved medliturg eller liturg.*

262 *Kort stille stund*

263 *Tre klokkeslag*

264 **2 | Inngangssalme eller introitus**

265 **3 | Helsing**

266

267 **ENTEN**

268 **L** | Nåde vere med dykk og fred frå Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

269 **ELLER**

270 **L** | Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærleik og Den heilage andens samfunn vere

271 med dykk alle.

272 **ELLER**

273 **L** | I namnet åt Faderen og (+) Sonen og Den heilage ande.

274 **ELLER**

275 **L** | I namnet åt Faderen og (+) Sonen og Den heilage ande: Vår skapar, frigjerar og

276 livgjevar.

277

278 *Kyrkjelyden set seg.*

279

280 **4 | Påminning om livets forgjengelegdom**

281

282 **ENTEN**

283 **ML/L** | Lat oss høyra kva Forkynnaren skriv om livet:

284

285 Alt har si tid, det er ei tid for alt som hender under himmelen:

286 ei tid for å fødst, ei tid for å døy,

287 ei tid for å planta, ei tid for å riva opp,

288 ei tid for å gråta, ei tid for å le,

289 ei tid for å sørgja, ei tid for å dansa,

290 ei tid for å leita, ei tid for å mista,

291 ei tid for å gøyma, ei tid for å kasta,

292 ei tid for å riva sund, ei tid for å sy i hop,

293 ei tid for å teia, ei tid for å tala.

294

295 Alt gjorde han vakkert, kvar ting til si tid.
296 Ja, alle tider har han lagt i hjartet deira.
297 Likevel kan ikkje mennesket fatta det Gud har gjort frå den første tid til den siste.
298 Eg skjøna at alt Gud gjer, står gjennom alle tider.
299 Ingen kan leggja noko til, og ingen kan trekkja noko frå. **FORKYNNAREN 3, 1-2; 4; 6- 7; 11, 14A**
300
301 **ELLER**
302 **ML/L** | Lat oss høyra kva profeten Jesaja skriv om livet:
303
304 «Alle menneske er gras, all deira truskap er som blomen på marka. Graset tørkar
305 bort, blomen visnar når Herrens ande blæs på han. Sanneleg, folket er gras. Graset
306 tørkar bort, blomen visnar, men ordet frå vår Gud står evig fast.» **JESAJA 40, 6B-8**

307 **5** | ***Bønerop KYRIE***

308 **6** | ***Dagens bøn***

309 **ENTEN**
310 **L/ML** | Lat oss alle be.
311 Miskunnsame Gud, du set oss fri frå synd og forgjengelegdom. Vi bed deg: Lær oss å
312 halda faste slik du vil. Gjer oss uthaldande i bøn, trufaste i kjærleik og heilhjarta i
313 kamp for rettferd. Gje verda håp ved Jesu Kristi kross. Gud, vi bed deg, du som med
314 Jesus Kristus og Den heilage ande lever og råder, éin sann Gud frå æve til æve.
315 **A** | Amen.

316
317 **ELLER**
318 ***Lokalt utforma bøn***
319

320 **II. Ordet**

321 **7 | Bibelsk salme/Salme**

322 Her følger bibelsk salme eller ein annan salme.

323

324 Dersom ein ikkje nyttar Salme 51 som Bibelsk salme her, blir salmen nytta som syndsvedkjenning i ledd 12 |

325 **Synsvedkjenning.**

326 **8 | Tekstlesing**

327 Her kan ein lese ein av kyrkjeårets tekstar for oskeonsdag, ein av tekstane som er foreslått i Rettleing for

328 oskeonsdag eller ein annan høveleg tekst.

329

330 Lesinga blir innleidd med:

331 **ML** | Det står skrive i/hos ...

332 Lesinga sluttar med:

333 **ML** | Slik lyder Herrens ord.

334 **9 | Preike**

335 Predikanten preikar over ein av tekstane som blir lest i gudstenesta.

336 **10 | Truvedkjenning**

337 **11 | Salme**

338 **12 | Synsvedkjenning**

339 **L** | Lat oss sanna syndene våre.

340 **DERSOM SALME 51 IKKJE BLIR BRUKT I LEDD 7 | BIBELSK SALME/SALME:**

341 **A** | **Ver meg nådig, Gud, i din kjærleik, stryk ut mitt brot i di store**

342 **miskunn! For mine brot kjenner eg, mi synd står alltid for meg . Sjå, du**

343 **gler deg over sanning i mitt indre, du lærer meg visdom i det løynde.**

344 **Gud, skap i meg eit reint hjarte, gjev meg ei ny og stødig ånd! SALME 51, 3, 5, 8,**

345 **12**

346

347 **ELLER**

348 *Ei av syndsvedkjenningane frå Ordning for hovudgudsteneste (A-D)*

349

350 III. Bøn og osketeikning

351 Sjå Rettleiing for oskeonsdag for refleksjonar rundt osketeikning, mellom anna om kva liturgen må vera
352 merksam på i samband med berøring og deltaking.

353 13 | *Tekstlesing og stille stund*

354 *Tekstlesing og stille stund blir tilpassa lokale forhold.*

355
356 ENTEN

357 L/ML | Det står skrive i Salmane:

358 Herre, du ransakar meg og du veit –du veit om eg sit eller står, på lang avstand
359 kjenner du mine tankar. Om eg går eller ligg, ser du det, du kjenner alle mine vegar.

360
361 Eg kan seia: «Lat mørkret løyna meg og lyset omkring meg bli natt.» Men mørkret er
362 ikkje mørkt for deg, natta er lys som dagen, mørkret er som lyset. For du har skapt
363 mine nyrer, du har vove meg i mors liv. Eg takkar deg for at eg er så underfullt laga.
364 Underfulle er dine verk, det veit eg godt. Knoklane mine var ikkje skjulte for deg då
365 eg vart laga i løynd og voven djupt i jorda. Auga dine såg meg då eg var eit foster. Alle
366 dagar er skrivne opp i di bok, dei fekk form før éin av dei var komen. Dine tankar,
367 Gud, er dyrebare for meg, summen av dei er ufatteleg! Tel eg dei, er dei tallause som
368 sand, blir eg ferdig, er eg enno hos deg.

369
370 Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjarte, prøv meg og kjenn mine tankar! *SALMANE 139, 1B-*
371 *3.11-18.23*

372
373 L | Lat oss vera stille og reflektere over livet vårt.

374 *Stille stund*

375
376 ELLER

377 L/ML | Vår Herre Jesus Kristus seier:

378 ‘Du skal elska Herren din Gud av heile ditt hjarte og av heile di sjel og av alt ditt vit.’
379 Dette er det største og første bodet. Men det andre er like stort: ‘Du skal elska nesten
380 din som deg sjølv.’ På desse to boda kviler heile lova og profetane. *MATT 22, 37-39*

381
382 L | Lat oss vera stille og reflektere over livet vårt.

383 *Stille stund*

384
385 ELLER

386 *Annan høveleg tekst. Forslag til alternative tekstar finst i Rettleiing til oskeonsdag.*

387
388 *Tekstlesinga sluttar med:*

389 L | Lat oss vera stille og reflektere over livet vårt.

390 *Stille stund*

391 **14 | Litani/Salme**

392 Litani eller salme med kyrie-karakter frå Norsk salmebok (N13 980.1,2, 981, 982.1,2, 983.1,2, eller ein eigna
393 salme).

394 **15 | Bønn**

395 L | Lat oss be.

396 Miskunnsame Gud, du som forma oss av støv frå jorda, gje at denne oska blir eit
397 teikn, så vi vender om og følgjer deg, du som reiser oss opp til det nye livet ved Jesus
398 Kristus.

399 A | Amen.

400 **16 | Osketeikning**

401 Liturgen gir ei kort praktisk forklaring til korleis osketeikninga vil gå føre seg, mellom anna at ein kan teikna oska
402 på panna eller handa til kvar einskild, og at den einskilde også kan teikne sjølv ved å ta oske på eigen finger.

403

404 Liturgen sluttar forklaringa med orda:

405 L | Kom og få oskekrossen teikna.

406 Påteikninga kan skje stille, eller liturgen kan seie til kvar einskild:

407 L | Menneske, hugs at du er støv. Til støv skal du venda attende.

408 Under påteikninga kan ein framføre musikk eller synge salmar.

409

410 Etter osketeikninga seier liturgen:

411 ENTEN

412 L | Det står skrive hjå profeten Jesaja: Sjå, eg gjer noko nytt. No spirer det fram.

413 JESAJA 43,19A

414 ELLER

415 L | Paulus skriv til kyrkjelyden i Roma: Slik Kristus vart oppreist frå dei døde ved sin

416 Fars herlegdom, skal vi òg vandra i eit nytt liv. ROM 6,4

417 ELLER

418 L | Paulus skriv til kyrkjelyden i Filippi: Eg er viss på at han som tok til med si gode

419 gjerning i dykk, skal fullføra henne – heilt til Jesu Kristi dag. FIL 1,6

420 **17 | Fadervår**

421 Dersom det ikkje er nattverd i gudstenesta, bli osketeikninga avslutta med Fadervår.

422

423 **IV. Nattverd**

424 *Her kan ein feira nattverd.*

425 **V. Sending**

426 **18 | Velsigning**

427 **ENTEN**

428 *Helsing SALUTATIO*

429

430 **L** | Herren vere med dykk.

431 **M** | **Og med deg vere Herren.**

432 **L** | Herren velsigne deg og vare deg. Herren late sitt andlet lysa over deg og vere deg

433 nådig. Herren lyfte sitt åsyn på deg og gje deg fred.

434 **M** | **Amen. Amen. Amen.**

435

436 **ELLER**

437 **L** | Ta imot velsigninga.

438 **L** | Herren velsigne deg og vare deg. Herren late sitt andlet lysa over deg og vere deg

439 nådig. Herren lyfte sitt åsyn på deg og gje deg fred.

440 **M** | **Amen. Amen. Amen.**

441

442 *Tre gonger tre bøneslag.*

443 **19 | Utsending**

444 **L/ML** | Gå i fred. Ten Gud med glede.

445 **20 | Postludium/Utgangssalme/Utgangsprosesjon**

Saksorientering

1. Bakgrunn

I 2022 vedtok Bispemøtet og Kirkerådet å igangsette en liturgisak for å utarbeide en liturgi for askeonsdag til bruk i Den norske kirke (BM 13/22, KR 34/22). I tråd med Regler for saksbehandling i liturgisaker utredet Nemnd for gudstjenesteliv et forslag til ordning (NFG 18/22). Bispemøtet uttalte seg om dette forslaget i sitt møte i februar 2023 (BM 6/23) og anbefalingene fra Bispemøtet ble innarbeidet i ordningen før Kirkerådet i mars vedtok å sende den på høring (KR 25/23).

Etter høringen behandlet Kirkerådet forslaget til Ordning for askeonsdag med de endringer som ble gjort etter høringen (KR 87/23), før Bispemøtet uttalte seg om de læremessige sidene ved ordningen (BM 13/24) og Kirkerådet vedtok å sende ordningen til Kirkemøtet (KR 29/24).

2. Høringen

Høringen hadde frist 30. juni og det kom inn 23 hørings svar: Elleve bispedømmer, en biskop, fire teologiske utdanningsinstitusjoner, to fagforeninger, to menigheter og tre enkeltpersoner. Innspillene fra høringen er redegjort for i denne saken og arbeidet inn i det vedlagte forslaget til Ordning for askeonsdag. Ordningen ligger vedlagt på både nynorsk og bokmål.

2.1. Veiledning til askeonsdag

Vedlagt denne saken er også Veiledning til askeonsdag. Veiledningen var ikke med i høringen da den ikke skal vedtas i Kirkemøtet sammen med liturgien. Veiledningen er ment som et dynamisk vedlegg til ordningen og skal bidra til forståelse og kreativitet i praktiseringen av liturgien. Veiledningen kan endres i tråd med erfaringer og behov som viser seg når liturgien er kommet i bruk og skal derfor ikke vedtas av Kirkemøtet. Forslaget til liturgisk ordning som ble sendt på høring henviste flere steder til Veiledning til askeonsdag. Flere høringsinstanser påpekte at det forvansket arbeidet med høringen at veiledningen ikke var vedlagt høringsforslaget. Forslag til veiledning til askeonsdag er derfor vedlagt denne saken.

3. Valgfrie ledd

3.1. Høringens forslag

Den liturgiske ordningen som ble sendt på høring hadde mange valgfrie ledd. Det har vært et poeng at ordningen skal være tilstrekkelig fleksibel til at den kan ivareta lokale tradisjoner, og samtidig være gjenkjennelig.

3.2. Høringsinstansens syn

Det ble i høringen spurt om den forelagte liturgiske ordningen for askeonsdag var tilstrekkelig fleksibel for å ivareta de lokale tradisjonene som høringsinstansene kjente til. Et flertall av høringsinstansene svarte ja på dette (15 av 23). Møre bispedømme mente at *«det er noko uklart kva som er kan-ledd og skalledd i framlegget til liturgi»*. Tønsberg domkirkes menighet delte dette anliggende.

Det Teologiske Fakultet ved Universitetet i Oslo (TF), mente at det er for mange valgmuligheter og anbefalte at det ble utarbeidet en liturgi *«som i langt større grad kan fungere som en kjøreplan som kan følges fra A til Å.»* Bjørgvin biskop og bispedømmeråd mente at valgmulighetene ikke var tilstrekkelige i den utsendte ordningen. Deres hovedinnvending var at ordningen var for lik en høymesse og at ordningen heller burde ta utgangspunkt i liturgiene for Aftensang, Kveldsbønn eller forenklete gudstjenester.

Tønsberg bispedømmeråd skrev at: *«Den foreslåtte ordningen, selv om den har flere valgfrie ledd, vil nok oppleves for mange menigheter å være for omfangsrik og lang.»* MF vitenskapelig høyskole (MF) mente at det var tilstrekkelig variasjon i ordningen *«under forutsetning av at det gis mulighet til forenklet liturgi for nattverd.»* Agder og Telemark bispedømmeråd etterlyste: *«muligheten for å ta i bruk en kortere nattverdliturgi enn de som finnes i Ordning for hovedgudstjeneste, da gudstjeneste askeonsdag som regel finner sted på kveldstid og det i bispedømmet noen steder er ønsket at den skal være kort.»* Tønsberg bispedømmeråd skrev om nattverdordningene fra Ordning for hovedgudstjenesten at:

«[De] vil nok oppleves av flere som lange (også variant med nattverdbønn F). På kveldsgudstjenester (som ikke er hovedgudstjenester) har flere brukt nattverdliturgien fra

*Nattverd gudstjeneste utenom høymessen fra 1977-liturgien.
Tunsberg bispedømmeråd ønsker at nattverdliturgien for
Nattverd gudstjeneste utenom høymessen fra 1977-liturgien eller
liknende, forenklete, fremtidige liturgier for nattverd også gjøres
til et valgbart alternativ for Askeonsdag.»*

NLA Høgskolen var den eneste høringsinstansen som mente at Ordning for askeonsdag burde være tettere på Ordning for hovedgudstjenesten. Hamar og Møre bispedømmeråd er begge positive til den fleksibiliteten som ligger i ordningen. Samtidig viser de til lokale tradisjoner med skriftemål som en del av askeonsdag og etterspør hvordan dette kan gjøres til en del av ordningen med asketegning.

3.3. Kirkerådets vurderinger

I tråd med flertallet i høringen mener Kirkerådet at det ikke bør gjøres store endringer i fleksibiliteten i ordningen, men foreslår å klargjøre oppsettet av liturgien slik at det fremgår tydelig hvilke ledd som er valgfrie og ikke. Kirkerådet foreslår derfor å bruke generalrubrikker som en hjelp til å lese og bruke liturgien. Dette reduserer antallet rubrikker i teksten som angir om hele leddet eller en del av leddet er valgfritt. Kirkerådet mener at dette også vil gjøre det lettere å bruke liturgien slik som Teologisk Fakultet etterlyser. Kirkerådet har også tatt inn forslaget fra Bjørgvin biskop og bispedømmeråd om å bruke liturgien for Aftensang og forenklete gudstjenester som utgangspunkt for ordningen.

Innspillene fra MF vitenskapelige høyskole og Tunsberg bispedømmeråd er ikke tatt inn i ordningen. Dette er fordi Kirkerådet forstår vedtaket i Ordning for hovedgudstjenesten slik at nattverdordningene i den ordningen erstatter nattverdordningene i Nattverd gudstjeneste utenfor høymessen. Kirkerådet og Bispemøtet har imidlertid nylig vedtatt at det skal utarbeides «*forslag til nattverdbønner til bruk utenfor hovedgudstjenester. Forslaget bør inkludere nattverdbønner som er egnet til bruk ved kveldsmesser, på institusjon og leir.*» (KR 65/23 og BM 35/23). Kirkerådet anbefaler derfor at ordlyden i Ordning for askeonsdag beholdes, men at det i Veiledning for askeonsdag oppfordres til å bruke en kort nattverdordning. Veiledningen kan justeres når det foreligger nattverdbønner som er egnet til bruk ved kveldsmesser.

Kirkerådet foreslår at det i punkt ni i generalrubrikkene tydeliggjøres muligheter for å kombinere Ordning for askeonsdag og Ordning for skriftemålgudstjeneste. En kan enten feire skriftemålgudstjeneste som alternativ til Ordning for askeonsdag, eller legge ledd 16 | **Asketegning** inn i Ordning for skriftemålgudstjeneste.

4. Skriftlesninger

4.1. Høringens forslag

Ordningen som ble sendt på høring hadde skriftlesning tre steder. Først som en del av samlingsdelen i innledningen (A), deretter tre lesninger som vanlig i en hovedgudstjenestene (B) og til sist en skriftlesning som innledning til bønn og asketegning (C). Skriftlesningene i Ordets del er vedtatt av Kirkemøtet i 2014 som en del av Kirkeårets tekster.

A: Forslag til skriftsteder i samlingsdelen:

- Forkynneren 3,1-2.4.6-7.11.14a
- Jesaja 40,6-7
- Jesaja 58, 5-7a

B: Skriftlesningene fra Ordets del:

- Rekke I
 - o Joel 2, 12-13
 - o 1. Peter 3, 18-4,2
 - o Matteus 6,1-6.16-18
- Rekke II
 - o Jona 3,3-10
 - o 2. Peter 1,5-11
 - o Matteus 12,38-42
- Rekke III
 - o Jesaja 58,4-10
 - o Apostlenes gjerninger 13,1-4; 14,22-23
 - o Markus 2,18-20
- Fortellingstekst
 - o 1. Mosebok 27,1-29

C: Forslag til skriftsteder i delen med bønn og asketegning:

- Salme 139,11-18.23
- Jesaja 60,1-2.5a
- Salme 40,7
- Esekiel 37,1-6

4.2. Høringsinstansens syn

21 av de 23 høringsinstansene har uttalt seg eksplisitt om dette. Syv av dem stiller seg bak det utvalget slik det forelå, mens flertallet av høringsinstansene kom med ulike former for innspill til tekstutvalget.

4.2.1. Antall tekstlesninger

Teologisk fakultet ved Universitet i Oslo (TF) påpekte at det generelt var lagt opp til for mange tekstlesninger i høringsforslaget og at utvalget burde forenkles.

TF foreslo å ikke legge opp skriftlesninger andre steder enn i Ordets del. Tunsberg bispedømmeråd mente at skriftlesningen før bønn og asketegning burde utgå. To av høringsinstansene påpeker at rytmen i gudstjenesten vil bli preget av hvor i ordningen tekstlesningene plasseres. Presteforeningen foreslo ikke å kutte ned i antall tekstlesninger, men skrev i sitt høringssvar at: *«Det savnes rubrikktekst eller veiledningstekst som sier noe om skriftlesningenes funksjon i liturgien.»*

4.2.2. Teologiske motiver

Tunsberg bispedømmeråd påpekte i sitt høringssvar at askeonsdag har flere ulike hovedmotiver. Bispedømmerådet mente at både menneskets forgjengelighet og «den rette faste» (rettferdighet og globalt perspektiv) var ivaretatt i de innledende tekstlesningene, men at omvendelsesmotivet manglet. Dette siste motivet ble foreslått inkludert ved å ta inn Joel 2,12-13 som tekst tidlig i ordningen (A).

Agder og Telemark skrev om de teologiske motivet i skriftlesningene: *«Tekstene som velges i Den norske kirkes askeonsdagsgudstjeneste, bør formidle (...): Menneskets sårbarhet og forgjengelighet, kallet til å ta et oppgjør med synden, og Guds store barmhjertighet, nåde og trofasthet.»*

TF gjør i sitt høringssvar oppmerksom på at de mange tekstlesningene (jf. 4.2.1) kan *«føre til at liturgien i sin helhet får altfor mange teologiske motiver. (...) Vi vil*

foreslå at tekstene konsentrerer seg om to temaer, etterfølgelse og forgjengelighet. Dette vil hjelpe til med å strukturere liturgien på et overordnet plan, og rydde opp i detaljer som nå framstår som umotiverte.» Oslo bispedømmeråd argumenterte i sitt hørings svar langs de samme linjer. Tønsberg domkirkes menighet mente derimot at perspektiver knyttet til «memento mori» var for ensidig representert i høringsforslaget og skrev at: *«Fastetiden er den kristne menighetens dåpspåminnelsestid. (...) Askeonsdag er ikke primært en minnedag for vår forgjengelighet, men et løfte om vår gjenfødelse bakenfor kors og grav og død.»*

En annen høringsinstans leverte en høring som i sin helhet omhandlet skaperverket, klima og miljø og argumenterte for at Ordning for askeonsdag skulle justeres slik at den innleder en 40 dager faste for klima.

4.2.3. Kirkeårets tekster

Hørings svaret fra Tønsberg domkirkes menighet påpekte som nevnt at gjenfødselsmotivet er viktig på askeonsdag og mente at Kirkeårets tekster for askeonsdag *«rommer en slik teologi hvor askeonsdag forstås i lys av dåpen, - hvor den som begravnes med Kristus også skal stå opp med Ham.»* Kirkerådet forstår høringsinstansen slik at Kirkeårets tekster er de som bør anvendes på askeonsdag, og at utvalget blant disse tekstene er tilstrekkelig. Bjørgvin biskop og bispedømmeråd påpekte at de to første tekstlesningene i Ordets del i høringsforslaget (B) var valgfrie og mange menigheter vil derfor kunne velge disse bort. Høringsinstansen foreslår derfor at de gammeltestamentlige lesetekstene legges inn som mulige tekstlesninger ved innledningen til bønn og asketegning.

Teksten fra Joel 2, 12-13 er lesetekst i første rekke. Som nevnt foreslo Tønsberg bispedømmeråd at denne ble en mulig lesning ved innledningen til askeonsdagsgudstjenesten (A). Nord-Hålogaland bispedømmeråd trakk også frem denne teksten som *«en spennende link»* til teksten fra Esekial 36 som i høringsforslaget var foreslått som mulig tekst etter asketegningen.

Jesaja 58, 4-10 er lesetekst i tredje rekke. Denne teksten var i høringen foreslått (med et litt annet utsnitt), som mulig skriftlesning ved starten av gudstjenesten (A). Agder og Telemark bispedømmeråd ønsker at Jesaja 58 ikke skal leses ved innledningen til gudstjenesten:

«I dagens Norge er det vel knapt et problem at kristne går for langt i fysisk faste og botsøvelser. I møte med en forsamling som kommer til kirke for å innlede fastetiden, og antagelig ønsker å gjøre dette til en annerledes tid, er det kanskje ikke spot on å innlede med en tekst som er sårbar for den tolkning at det er en motsetning mellom fysisk faste og nestekjærlighet og kamp for rettferdighet.»

Björgvin biskop og bispedømmeråd vil heller lese Jesaja-teksten enn Forkynneren ved gudstjenesten start. I tråd med dette ønsker Fakultet for teologi og samfunnsvitenskap, VID vitenskapelig høgskole (VID) at teksten fra Jesaja 58 blir skrevet inn i liturgien ved gudstjenestens start.

4.2.4. Forholdet mellom tekster fra Det gamle og Det nye testamentet

Björgvin biskop og bispedømmeråd og Agder og Telemark bispedømmeråd etterlyser flere nytestamentlige tekster. Agder og Telemark nevner Markus 1,15 som et eksempel på en tekst som kan benyttes. Björgvin biskop og bispedømmeråd forslår at Matteus 22;37-39 blir brukt som innledning til selvransakelsen før bønn og asketegning. Høringsinstansen viser også til at dette fungerte godt i ordningen for hovedgudstjenesten fra 2011.

4.2.5. Andre forslag til skriftlesninger

I høringsforslaget var et utvalg fra Forkynneren skrevet inn i liturgien i starten av ordningen. Oslo bispedømmeråd var i sin høringsuttalelse spørrende til utvalget av vers og foreslo at hele kapittelet leses i stedet. To andre høringsinstanser mente også at hele kapittelet burde være med. Oslo bispedømmeråd anbefalte videre at «*det også ses nærmere på utvelgelsen av hvilke vers som anbefales lest i Jesaja-tekstene. Dette gjelder også for de andre skrifthenvisningene.*» Når det gjelder Jesaja-tekstene foreslo Agder og Telemark bispedømmeråd og Kirkelig Undervisningsforbund (KUFO) at Jesaja 40,6-7 utvides med vers 8.

Høringsforslaget hadde satt opp Salme 139,11-18.23 som en mulig skriftlesning som innledningen til bønn og asketegning (C). Både Agder, Telemark bispedømmeråd og MF vil starte lesingen av salmen tidligere og inkludere de første versene av salmen. Björgvin biskop og bispedømmeråd mener at Salme 139 ikke fungerer godt som

utgangspunkt for selvransakelse og vil heller ha en av de gammeltestamentlige tekstene fra Kirkeårets tekster (se 4.2.3.)

Som en annen mulig skriftlesning ved innledningen til bønn og asketegning (C) var Salme 40,7 satt opp i høringsforslaget. Stavanger bispedømmeråd foreslo i sin høringsuttalelse at vers 5 og 6 legges til dette skriftstedet.

I tillegg til dette er det i høringen kommet inn tre andre forslag til skriftsteder: Agder og Telemark bispedømmeråd foreslo Salme 103 som skriftlesning istedenfor Jesaja 40,6-7. VID ønsket at salme 90,3-6 tar inn som alternativ skriftlesning ved gudstjenestens start (A). NLA Høgskolen mente at Hosea 6,1-6 er en viktig tekst på askeonsdag som kunne være en fast del av ordningen.

4.3. Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet har vurdert høringsinnspillene som er kommet inn. Flere av høringsuttalelsene peker i ulike retninger og tegner ut løsninger som delvis utelukker hverandre.

4.3.1. Antall skriftlesninger

I tråd med høringsinnspillene om for mange skriftlesninger og å legge ordningen tettere opp mot Aftensang og forenklede gudstjenester (3.3), foreslår Kirkerådet å ta ut de tre tekstlesningene i Ordets del og legge opp til én skriftlesning her. For å tydeliggjøre skriftlesningenes funksjon i gudstjenesten endres overskriften i ledd 4 fra «Skriftlesning» til «Påminning om livets forgjengelighet». Leddet forblir valgfritt. Leddet som innleder delen med bønn og asketegning beholder sin overskrift, men gjøres valgfritt og får nummer 13. Til ledd 13 legges flere alternative skriftlesninger. På denne måten reduseres de mulige skriftlesningsstedene fra fem til tre. De nødvendige skriftlesningsstedene reduseres fra to til en. Samtidig tydeliggjøres skriftlesningens funksjon i benevnelsen av ledd 4, og ledd 13 får flere valgmuligheter.

4.3.2. Teologiske motiver

Askeonsdag er en dag med mange mulige teologiske motiver og perspektiver. Kirkerådet ønsker å legge til rette for at menighetene som markerer askeonsdag kan vektlegge ulike motiver. Samtidig mener Kirkerådet at det er et poeng at ordningen for askeonsdag ikke spriker i for mange retninger. I tråd med høringsuttalelsen fra

Oslo bispedømmeråd og TF, mener Kirkerådet at det er mest hensiktsmessig å konsentrere ordningen omkring motivene forgjengelighet og etterfølgelse. Andre motiver denne dagen, som for eksempel dåpsmotivet, kan utledes fra et slikt hovedmotiv. Dette valget beskrives eksplisitt i veiledningen som følger ordningen. I veiledningen tydeliggjøres også hvordan andre motiver kan tillegges ordningen, f.eks. gjennom tekstvalg.

Motivvalget tydeliggjøres ved omformuleringen av det valgfrie ledd 4 til «Påminning om livets forgjengelighet» (se over 4.3.1). Valget av motivet med forgjengelighet og etterfølgelse gjør at tekstene i det valgfrie ledd 4 kun har dette som tema. Jesaja 58 tas derfor ut av dette leddet og Jesaja 40 beholdes, men utvides med vers 8, i tråd med høringsuttalelsene fra Agder og Telemark bispedømme og Kirkelig Undervisningsforbund (KUFO) (4.2.5.).

4.3.3. Kirkeårets tekster

Når Ordning for askeonsdag legges opp mot ordningene for Aftensang og forenklede gudstjenester, leses i utgangspunktet bare en tekst i Ordets del. Kirkeårets tekster har tre tekster i hver rekke. Høringsinstansenes fremheving av Kirkeårets tekster tydeliggjør tekstrekkene som en ressurs i Ordning for askeonsdag. Dette gjelder ikke bare i Ordets del, men også andre deler av ordningen. Veiledningen må derfor gjøre det lett å velge en av Kirkeårets tekster andre steder i ordningen for askeonsdag. Dette gjelder for eksempel Joel 2 som flere høringsinstanser fremhevet.

4.3.4. Forholdet mellom tekster fra Det gamle og Det nye testamentet

Kirkerådet ser at flere tekster fra Det nye testamentet kan legges til ordningen og tar inn Bjørgvin sitt forslag om å lese fra Matteus 22 ved innledningen til selvransakelsen før bønn og asketegning (C). Kirkerådet deler høringsinstansen vurderingen av at teksten kan fungere godt som en innledning til selvransakelse.

4.3.5. Andre forslag til skriftlesningene

Kirkerådet vurderer det slik at det å lese hele kapittelet fra Forkynneren vil bidra til å gjøre ordningen mer ordrik og gjør derfor ikke endringer i utvalget av vers. Også i gravferdsliturgien er dette vanlig med teksten fra Forkynneren.

I tråd med høringsinnspillet fra Agder og Telemark bispedømmeråd og KUFO, utvides teksten fra Jesaja 40 med vers 8 (4.3.2.). Tekstutdraget fra Salme 139 utvides med vers 1-3, i tråd med høringsuttalelsen fra Agder og Telemark bispedømme og MF.

Da flere av høringsuttalelsene etterlyste en strammere struktur i ordningen, vurderer Kirkerådet at det ikke bør være for mange tekster som står utskrevet i ordningens ledd 13 | **Tekstlesning og stillhet**. I tillegg til Bjørgvin sitt forslag om at Matteus 22 er et alternativ til tekstlesning, skrives Salme 139 inn i ordningen. De øvrige mulige tekstvalg legges til Veiledningen.

Tekstvalgene som legges i veiledningen er i tillegg til Kirkeårets tekster

- Jesaja 40, 5-7, slik Stavanger bispedømmeråd foreslo i høringen
- Salme 90, 3-6. Dette er i tråd med VID sitt innspill i høringen
- Salme 103, etter høringsuttalelsen fra Agder og Telemark bispedømmeråd
- Esekiel 37,1-6, støttes i høringsuttalelsen fra Agder og Telemark bispedømmeråd
- Hosea 6,1-6, i tråd med høringsuttalelsen fra NLA Høgskolen
- Markus 1,15, som foreslått i høringsuttalelsen fra Agder og Telemark bispedømmeråd

5. Bønn og asketegning

5.1. Høringens forslag

Det mest særegne i Ordning for askeonsdag er det som skjer i del III Bønn og asketegning. Det er stor variasjon i hvordan og hvor mye dette er praktisert i Den norske kirke. Høringsforslaget la opp til at den særegne askeonsdagspraksisen med asketegning legges inn etter Ordets del og bestod av følgende ledd:

- Tekstlesning og stillhet
- Syndsbekjennelse
- Bønnerop
- Bønn
- Asketegning

Alle leddene i høringsforslaget var obligatoriske.

5.2. Høringsinstansenes syn

I høringen ble det spurt om høringsinstansene hadde kommentarer til ordningens del III Bønn og asketegning. Ni av høringsinstansene uttrykte eksplisitt at de var positive til denne delen og flere av dem uttrykte glede over det som ble sendt ut. Flere høringsinstanser var opptatt av at veiledningen som følger ordningen er god og konkret, særlig med hensyn til at asken som brukes ikke blandes med vann. Hamar bispedømmeråd var opptatt av at forholdet til skriftemålgudstjenesten blir tydelig. Tunsberg bispedømmeråd og Gudstjenesteutvalget i Fredrikstad domkirke mente at asketegningen burde gjøres valgfri og at det burde være mulig å bruke andre symbolhandler istedenfor tegning med askekors.

5.2.1. Tekstlesning og stillhet

Både Tønsberg domkirke og Tunsberg bispedømmeråd mente at leddet med tekstlesning og stillhet burde være valgfritt.

5.2.2. Syndsbekjennelse

Tønsberg domkirke mente at syndsbekjennelsen burde være valgfritt og ligge til samlingsdelen i gudstjenesten. Nord-Hålogaland bispedømmeråd mente også at syndsbekjennelsen burde flyttes «*til innledningen av gudstjenesten, jfr. Ordningen for Hovedgudstjenesten.*» I sitt høringssvar hadde NLA høgsolen, i likhet med Tønsberg domkirke, et forslag til struktur i del III som tok syndsbekjennelsen ut av denne delen i gudstjenesten. NLA Høgsolen begrunnet dette med at asketegningen bør ligge tettere på Ordets del i gudstjenesten og at litaniet (bønneropet) bør følge etter asketeningen. Bjørgvin bispedømmeråd var positiv til å bruke Salme 51 som syndsbekjennelse, men foreslo at vers 3-6 og 9-11 bør være med fordi de «*faktisk er syndserkjennning og bøn om tilgjeving*».

5.2.3. Bønnerop

Nord-Hålogaland bispedømmeråd mente at kun Litaniet skulle være en valgmulighet i leddet som i høringsforslaget hadde overskriften «Bønnerop». VID ønsket ikke å ha Trisagion, men at bare Litaniet eller en salme med Kyrie-karakter er alternativer i dette leddet.

5.2.4. Bønn

Bønnen før asketegningen er det enkeltleddet som i høringen fikk tydeligst positiv tilbakemelding. Samtidig hadde fire høringsinstanser forslag til alternative formuleringer. Agder og Telemark bispedømmeråd kunne tenke seg at det legges til en alternativ bønn som er *«inspirert av, men ikke identisk med»* en bønn fra den katolske askeonsdagsmessen. Møre bispedømmeråd mente at det i bønningen bør presiseres hva asken er et tegn på og viser til formuleringer fra den anglikanske kirken. MF Vitenskapelig høyskole mente at bønningen egentlig var en forklaring og foreslo: *«at leddet omformuleres i tråd med leddets egentlige funksjon om å informere menigheten.»*

5.2.5. Asketegning

TF skrev i sitt hørings svar at ordningens hovedmotiv kan tydeliggjøres ved asketegningen og videreføres fra bønningen før, ved å omformulere invitasjonen til: *«Kom og få askekorset som et tegn på vår (eller din) forgjengelighet.»* Tunsberg bispedømmeråd mente at invitasjonen i høringsforslaget fremstod ufullendt og vil enten tilføye «på din panne» eller stryke «tegnet». Tre høringsinstanser (to bispedømmeråd og en menighet), mente at det bør vurderes om formuleringen ved tegningen av askekorset skal inkludere et alternativ fra den romersk-katolske kirkens tradisjon. Her føyes det til «Vend om og tro på evangeliet» fra Markus 1,15.

I høringsforslaget var Esekiel 36,26 foreslått lest etter asketegningen.

Presteforeningen, VID og Teologisk fakultet mente at metaforikken i dette verset ikke korresponderte godt i sammenhengen. Presteforeningen uttrykte det slik: *«Mens metaforikken ellers i leddet Asketegning er knyttet til aske og støv, forflyttes metaforikken til steinhjerte og kjøthjerte, uten støv og aske-referanser.»* Som alternativ foreslo VID at asketegningen: *«avsluttes med Vår Far, eller med salmen før nattverd (ved nattverd).»*

Tønsberg Domkirke mente også at Esekiel-teksten ikke passet og foreslo, i likhet med Tunsberg bispedømmeråd, å heller bruke Fil 1,6 på dette stedet i gudstjenesten. Teksten fra Filipperbrevet brukes i skriftemålgudstjenesten. Mens Borg bispedømmeråd mente at Esekiel-teksten hadde med seg noe om at *«av asken kan det også oppstå noe nytt»*, ber KUFO om at *«det ses på hvordan håpsdimensjonen kan komme tydeligere frem i denne delen av liturgien.»*

To andre høringsuttalelser mente at det bør vurderes hvordan oppstandelsesperspektivet kan være en del av det som sies etter asketegningen. Den ene av disse, Bjørgvin biskop og bispedømmeråd, skrev at det i denne delen av ordningen burde være «*eit tilseiingsord som klart peiker på Jesus og hans forsoning og frigjering frå synda og dødens makt*». Høringsinstansen skrev også at et slikt perspektiv: «*går tilbake til Luther der fastetida handlar om Jesu kamp mot det vonde og ser fram mot påsken som den endelege kampen.*» og foreslo Rom 6,4 istedenfor Esekiel-teksten. Den andre høringsinstansen, Stavanger bispedømmeråd, bad om at Johannes 8,12, Johannes 11, 25-26a og 1. Kor 15,47-49 ble vurdert som alternativer.

5.3. Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet deler oppfatningen om at veiledningen til Ordning for askeonsdag må være god. At asken ikke skal blandes med vann står eksplisitt både i veiledningen og i ordningens generalrubrikker (punkt 2). Også forholdet til skriftemålgudstjenesten, inkludert hvordan asketegning kan være en del av en skriftemålgudstjeneste, er omtalt både i veiledningen og ordningens generalrubrikker (punkt 9).

Kirkerådet mener at Ordningen for askeonsdag er såpass fri at det vil være god mulighet til å feire andre typer gudstjenester denne dagen, som f.eks. skriftemålgudstjeneste. Det mest særegne med askeonsdag, og som ikke praktiseres andre dager i kirkeåret, er asketegningen. Kirkerådet mener derfor at denne delen av ordningen fortsatt skal være obligatorisk for dem som velger å feire en askeonsdagsgudstjeneste etter denne ordningen.

5.3.1. Tekstlesning og stillhet

Kirkerådet støtter høringsinnspillene om at leddet med tekstlesning og stillhet blir valgfritt. Dette er i tråd med ønsket om økt fleksibilitet og å ikke legge opp til for mange obligatoriske skriflesninger (jf. 4.2.1. og 4.3.1.).

5.3.2. Syndsbekjennelse og bønnerop

Kirkerådet mener at høringens forslag om å legge syndsbekjennelsen tett opptil refleksjon over eget liv og asketegning ivaretar de høringsinstansene som ønsker at bot- og omvendelsesperspektivet også knyttes til asketegningen. Kirkerådet ser

likevel at det kan være gode grunner både for å ta den ut av del III Bønn og asketegning, slik NLA sitt oppsett viser, og for å legge syndsbekjennelsen til samlingsdelen slik de to andre høringsinstansene foreslår.

Kirkerådet følger Nord-Hålogalands resonnement om at syndsbekjennelsen legges inn på samme måte som i Ordning for hovedgudstjenesten. Syndsbekjennelsen kan enten legges i gudstjenestens samlingsdel eller i Ordets del. Syndsbekjennelsen skrives ut i Ordets del. Valgmuligheten tydeliggjøres i generalrubrikkene (punkt 8). Bjørgvin bispedømmeråd sitt forslag om å ta inn flere vers i Salme 51 tas delvis inn. Vers 3 og 5 blir en del av syndsbekjennelsen, mens høringsforslaget vers 13 og 14 tas ut.

5.3.3. Bønnerop

Litaniet beholder sin plass i ordningen, men Kirkerådet tar ikke bort muligheten til å bruke en annen salme med Kyrie-karakter i dette leddet. Dette er i tråd med den valgfriheten ordningen legger opp til. Kirkerådet følger høringsinnspillet fra VID og tar ut Trisagion som valgmulighet, slik Litaniets posisjon strykes.

Leddets overskrift endres også fra «Bønnerop» til «Litani/Salme», slik at litaniets plass i ordningen fremheves og forskjellen mellom dette leddet og ledd 5 |

Bønnerop – KYRIE blir mer tydelig.

5.3.4. Bønn

Kirkerådet merker seg de positive omtalene av bønnen. Innspillene fra Agder og Telemark bispedømme og MF kan begge leses som at bønnen forklarer for mye, mens de andre to instansene som foreslår å bruke en variant av den anglikanske bønnen mener at bønnen forklarer for lite. Kirkerådet vurderer bønnen til å være både tilstrekkelig åpen og tilstrekkelig klar til å fungere godt i den liturgiske sammenhengen den står i. Kirkerådet mener at valg av tekster og gudstjenestens preken bør benyttes for å utdype forståelsen av det tegnet askekorset er.

5.3.5. Asketegning

Høringsinnspillet fra TF og ett av innspillene Tunsberg bispedømmeråd handler om å utvide invitasjonen som gis før asketegningen skal foregå. Begge disse utvidelsene

er med på å fortolke tegningen av askekorset i én bestemt retning. Slik utelukkes perspektiver ved asketegningen som Kirkerådet ønsker å åpne for.

TF sine formuleringer fastholder menneskets forgjengelighet som hovedmotiv i ordningen. Dette kan være en positiv tydeliggjøring for de som ønsker å bruke dette motivet som det eneste, men Kirkerådet mener at det skal være mulig å bruke forgjengelighetsmotivet på flere måter. Da kan en slik tydeliggjøring stramme inn fortolkningsmulighetene ved selve asketegningen. Tunsberg bispedømmeråd sin formulering om å få korset tegnet på pannen utelukker de som av ulike årsaker ikke ønsker at korstegnet skal tegnet på pannen, men for eksempel på hånden. Forslaget fra Tunsberg bispedømmeråd om å styrke «tegnet» kan fungere, men Kirkerådet mener at den setningen fremstår mer ufullendt og kan være utgangspunkt for utrygghet knyttet til asketegningen. Formuleringen «Kom og få askekorset tegnet» beholdes.

Kirkerådet merker seg at flere av høringsinstansene mente at metaforikken i teksten fra Esekiel 36 oppleves forvirrende og tar teksten ut av ordningen. Kirkerådet mener at VID sitt forslag om å gå rett videre på Fadervår er godt. Liturgisk ville det fungere som inngang i fastetiden. Kirkerådet ser imidlertid at flere høringsinstanser ønsker tekster om påskedag, oppstandelse og håp på dette stedet i liturgien, og at dette er en tradisjon som går langt tilbake i tid.

De ulike forslagene til alternative tekster etter asketegningen er vurdert og Kirkerådet tar inn forslaget fra Tønsberg domkirke og Tunsberg bispedømmeråd om å sette opp Fil 1,6 fra skriftemålgudstjenesten, samt Bjørgvin biskop og bispedømmeråd sitt forslag om Rom 6,4. Kirkerådet mener også at Jesaja 43,19a er en tekst som vil fungere liturgisk godt.

Bispemøtet påpekte at det bør tydeliggjøres også i ordningen at det er valgfritt for de som deltar på gudstjenesten askeonsdag om de ønsker å motta askekorset eller ikke. Dette hensynet er tydeliggjort i rubrikkene.

6. Andre kommentarer

6.1. Høringsforslaget

Til sist i høringen ble det spurt om høringsinstansene hadde andre kommentarer til Ordning for askeonsdag.

6.2. Høringsinstansenes syn

Flere av høringsinstansene hadde innspill til språket i rubrikkene. Dette gjelder f.eks. innledningen i gudstjenesten og prekenen. Agder og Telemark bispedømmeråd gjorde oppmerksom på at formuleringen om at brød og vin kan bæres inn ved starten av gudstjenesten var formulert slik at det så «*ut som om brød og vin uansett skal bæres/settes frem.*» Tønsberg domkirke mente at det burde være mulig å stryke ordet «introitus» i ledd 2. Dette leddet hadde i høringsforslaget tittelen «inngangssalme eller introitus».

Flere høringsinstanser var opptatt av det liturgen kan si ved innledningen til gudstjenesten, ledd 3 | **Hilsen**. Borg bispedømmeråd mente det ville være hensiktsmessig med en innledning som i noen grad gir bakgrunn for gudstjenesten. Flere hørings svar kommenterte rubrikken under prekenleddet. Høringsinnspillene går alle langs de linjer som Presteforeningen gir uttrykk for:

«Presteforeningen mener setningen etter komma kan sløyfes. En åpning for å preke over «en av de andre tekstene som er lest i gudstjenesten» gir tilstrekkelig åpning for preken over den gammeltestamentlige teksten. Det er ikke nødvendig å framheve dette særskilt.»

En høringsinstans gjorde oppmerksom på at den vedtatte Bibelske salmen for askeonsdag ikke er nevnt i høringsforslaget.

6.2.1. Dagens bønn

Det enkeltleddet som flest høringsinstanser kommenterte i denne delen av høringen, var leddet «Dagens bønn». I høringsforslaget var det skrevet inn en versjon av Dagens bønn som i stor grad var den samme som den vedtatte Dagens bønn på Kirkemøtet i 2014, men med noen justeringer gjort av Bispemøtet i februar 2023. Bispemøtet endret ordene bønn, kjærlighet og helhjertet fra bestemt form til ubestemt form. Begrunnelsen for dette var at ubestemt form ga et mer aktivt

bønnespråk. Tønsberg domkirke mente at det var vanskelig å forstå og slutte seg til denne endringen og uttalte at «*Bønnen fra 2014 som gjenfinnes i Ordning for hovedgudstjenesten bør opprettholdes*».

TF stilte seg også undrende den versjonen av Dagens bønn som lå i høringsforslaget og skrev:

«Vi er sterkt kritiske til å innføre enda en versjon av en bønn som vitterlig er autorisert og godkjent for bruk.

Hvis en først skulle endre noe i en autorisert bønn, vil fakultetet påpeke at første setning er teologisk problematisk: «Barmhjertige Gud, du kan sette fri fra synd og forgjengelighet» Futurum-formen «kan sette» underkommuniserer at Gud har satt fri fra synd og forgjengelighet i Kristus, og stadig setter fri gjennom forvaltningen av nådemidlene. Med tanke på at bønner hører hjemme i fellesskapet av de døpte, foreslår vi at formen endres enten til presens eller perfektum.»

MF var opptatt av det samme og skrev i sin høringsuttalelse:

«Gjennom formuleringen i bønner til Gud, «du kan sette oss fri ...», fremheves frigjøringen som et potensial som underforstått er avhengig av hvordan mennesket innretter seg. I den paulinske språkbruken tales det om en frigjøring som ikke potensielt, men allerede har funnet sted (i dåpen) og som begrunner det nye livet og kampen mot synden. Vi foreslår en formulering som i større grad ivaretar denne paradoksale tankemåten: «Barmhjertige Gud, du som har satt oss fri fra synd og forgjengelighet, vi ber deg: osv.»»

Tønsberg bispedømmeråd var også opptatt av Dagens bønn og prøvde den også ut:

«Vi har testet bønner sammen med vanlige medlemmer i Dnk, og observert at det hos flere skjer en kognitiv kobling mellom: «du kan sette oss fri fra synd og forgjengelighet», og det som videre sies om faste, utholdenhet i bønn, helhjertet kamp osv. Det som flere hører kan populært sies slik: «Gud kan sette oss fri, men vi må gjøre noe

først får å fortjene det». Det er ordet «kan» som bringer inn en kondisjon som her er problematisk.

Selv om det er klart i teksten at det er Gud som er subjektet her, er det bedre at vi endrer denne enn at en eneste kirkegjenger hindres fra å se at nåden gis betingelsesløst. Det kan løses ved å bytte ut «kan» med «vil», eller «sendte din Sønn for å»»

6.3. Kirkerådets vurderinger

Agder og Telemark sitt innspill er tatt til følge, slik at det i generalrubrikken som omtaler inngangsprosesjonen (punkt 5), er føyd til «og eventuelt brød og vin». Høringsinnspillet fra Tønsberg domkirke er tatt inn, slik at «introitus» er strøket i overskriften til ledd 2.

Kirkerådet har vurdert de ulike høringsuttalelsene om rubrikken under ledd 3 | **Hilsen** og mener at det fortsatt skal være mulig å si noe om fastetiden ved gudstjenestens start. Rubrikken omformuleres og flyttes til generalrubrikkene. Rubrikken får følgende ordlyd: «Under ledd 3 | **Hilsen** kan det være en kort innledning om fastetiden.» (punkt 6) Høringsinnspill om rubrikken til prekenen er tatt inn, slik at rubrikken nå lyder: «Predikanten preker over en av tekstene som blir lest i gudstjenesten». Innspillet i høringen om den vedtatte Bibelske salmen er tatt inn i veiledningen.

6.3.1. Dagens bønn

Kirkerådet har vurdert de høringsinnspillene som omhandler Dagens bønn og ser at det kan oppstå forvirring når to bønner er såpass like. Kirkerådet mener at de innspillene som er kommet fra TF, MF og Tunsberg bispedømme er såpass viktige at de bør tas inn i forslaget til Dagens bønn. Samtidig ble det tydeliggjort at det allerede finnes en vedtatt Dagens bønn ved at denne henvises til som et alternativ i tillegg til lokalt utformet bønn.

I sin behandling hadde også Bispemøtet merknader til dagens bønn (BM 13/24). Bispemøtet vedtok:

Bispemøtet takker Nemnd for gudstjenesteliv og Kirkerådet for arbeidet med ordning for askeonsdag.

Bispemøtet har ingen læremessige innvendinger til ordningen slik den nå foreligger.

Bispemøtet har to merknader:

- Alternativet «Dagens bønn fra Gudstjenestebok for Den norske kirke» strykes i punkt 6 Dagens bønn.*
- Bispemøtet ber om at nynorskversjonen gjennomgås språklig.*

I tråd med Bispemøtets vedtak er alternativet i ledd 6 | **Dagens bønn** tatt ut. Det er fortsatt mulig å bruke denne varianten av Dagens bønn, men henvisningen til den er ikke beskrevet i selve ordningen.

Nynorskversjon som legges fram for Kirkemøtet 2024 er gjennomgått språklig.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Liturgisk materiale utgis i henhold til alminnelig praksis for dette, digitalt og i hefte- eller bokform. Administrativt arbeid inngår i det løpende arbeid med å justere kirkens liturgier.